

تورک یوردی

ناشری : تورک یوردی

مدبری : آق جورہ اوغلی یوسف

۱۳۳۰ صائی ۱۶ ۲۲ کانون ثانی ۱۳۳۰ ییل ۲ جلد ۷ صائی ۷۶

رسم

ولد چلی حضرت تلی

ملکتمزده عمومک ابتدائیه معلمی ، خواجه اولی اولان احمد مدحت افندی بی اعدادی عسکری طلبه سندن اولدیغ زمانلردن ، ۱۲۹۴ تاریخدن بری طائیش ، کندیسندن استفاده ایتش ، صوکره لری ایسه آرقداشی اولمش ایدم . احمد مدحت افندی بی مطبوعاتدن چکلدکدن صوکره ده بکقوزده کی یالیسند ، غلطه ده صحیه دائره سنده زیارت ایلر ، مصاحبه سندن استفاده ایدر ، حفظ طویار ایدم .

۱۳۱۳ تاریخلرنده هان هر جمعه احمد مدحت افندی بی یالیسند زیارته باشلامش ایدم . او تاریخده افندی مرحومک یالیسنه بنم کبی مشتاقلری ، محبرلری ده صیقه صیقه کلیرلر ، مجلسه شلک کتیرلردی . ایشته او آرائق مجلسده صقاللی ، فقط بر چوجق کبی متحسس ، ادیب ، ظریف بر ذات نظر دقت و حرمتی جلب ایدردی . هر حال وطورنده بر چلیلیک کوریلن بو ذاته هرکس « چلی ! » ديه خطاب ایایور ، درین بر حرمت و محبت کوستریوردی . افندی مرحومک یالیسند کی بو اجتماعلرده صاریقلی ، فسلی ، صقاللی ، بیقلی ، هریاشده ، هر قیافنده ذوات بولندیغی کبی هر فکر و مذهبه ، مختلف دینده و طنداشلرده بولنور ایدی . فقط هیچ اونوده مام همزدن زیاده همزی کندیسنه مقتون ایدن « چلی » ایدی . طوغریسنی سویلهیم ، بن قونیه ده بر چلی بولندیغی بیلور ایدم ، بشقه لرینک بو بیسوک عنوانی آله بیلجکنی خاطر لیه میوردم ؛ ایشته بوجهلم حسیله بزم حضرت چلیلیک عنواننک اوراده کی یاران طرفندن توجیه ایدلایکنه حکم ویرمش و بوتوجیهک جداً وجیه اولدیغنه ده قساعت ایتش ایدم . مکر بو ذات شریف جناب مولانانک اون سسکنزنجی حفیدی ولد چلی حضرت تلی ایتش ! بونی صوکره دن اوکرندیکم کبی بتون ترجمه حالنه ده واقف اولدم . ایشته بو وقوفی « تورک پروردی » ده بیلدیکی

ایچوندرکه مشار الیهک مجموعه ده نشر ایدیهلک تصویرى مناسبتیه بر ایکی شی یازمقلنی بکا حواله ایلدی .

بیم احمد مدحت افندی به حرمتک سبیلرندن بریسی ده بیم ایسته دیکم کبی یازی یازیشی ایدی . احمد مدحت مرحومک بکا الکیوک یاردیمی ایسه ولد چلی بی طاستد یرمه سی اولدی . بن کنج چلیده بیوک بر تورک قلبی ، دامارلارنده شدتلی بر تورک قانی بولدم . کندیسنی طانیازدن اول « مکتب » مجموعه سسندده بر ایکی اثرینی اوقومش ، عربی وفارسیدن ترجمه یه انتداریخی آکلامش ایدم . مکر حضرت هنوز قونییه ده ایکن تورکجه و تورککلکده هوس ایتش ، « آبوشقه » لغتی اوراده ایکن استساخ ایش ایش . چلی حضرتلریله مدحت افندی یالیسندده باشلایان آشنالغمز آز زمانده قرداشلق درجه سنی بولدی . فکرلرمنز ، امللرمنز ، حسلرمنز بر برینه تماماً اویغون ایدی . چلی حضرتلری آره صره یازوب نشر ایلدیکی اشعاردن واز کچدی : « بن برندیم ، بر فضولی ، بر شیخ غالب اوله امام ، متوسط درجه ده بر دیوان براققله ده ابقای نام ایدم » دیه کندی حقتده حکمنی کندیسنی ویردکدن صوکره تورک دیلنی تتبعه ، ملی دیلمیزی حرانته قوییلدی . ایشته او کوندن اعتباراً ولد چلی نامی ایله نجیب عاصم آدی ایکیز اولدی . هر ایکیمز احبا آراسندده : « واولی تورک ! » دیه آکیلغه باشلادق . بر آراق ولد چلی « هنرینه نثره » ده وزن تورکی حقتده ایکی مقاله یازدی . بو مقاله لر بکا اولافرانسزجه و صوکره ده تورکجه نشر ایلدیکم « ملی عروض » اساس اولدی .

حضرت مولانک اون سکزننجی اوغلی اولان ولد چلی ، قونییه ده جلیلر سوقاغنده کی اولرنده ۱۲۸۴ سنه سی ربیع الاولنک اون دردننجی کونی نجیب چلینک صلبندن کونش طوغارکن طوغمشدر . هنوز یک کوچک ایکن « آلتینلی خواجه » نامیه معروف بر قادینک مکتبه ویرلش ، صوکره ۱۲۹۰ ده صدر اسبق ساقزلی اسعد پاشانک (جلال اسعد بکک باباسی) اصول جدیده اوزره تأسیس ایلدیکی مکتبه دوامه باشلامشدر . بر بیت العرفان محصولی بولندقلری جهته بابالرینک حلی ، آنه لرینک ابرامی ایله ابتدائی تحصیلنی - او زمانک

فنا اصوللرینه رغماً - کوزل صورتده ا کال ایتدکدن صوکره مدرسه یه دوامه باشلادی .

ولد چلبی حضرت تلیزینک ابتدائی تحصیلک فیضلی اولمسه سنده انک برنجی عامل نیجه بیوک والدله لرینک کتاب او قودوب دیکله مه مراقیدر . چلیمیز چو جقلغنده قادین ننه سینه عاشق کرم ، عاشق غریب ، ابلی و مجنونه ، طاهر ایدر زهره ، فرهاد و شیرین ، آرزر ایدر قنبر مصالیرینی قاچ کره لر ختم ایتمش ، بو سایه ده قرائت واملاده رسوخ پیدا ایلدیکی کبی کندیسنده شاعرلک هوسی ، حتی عاشقلاق داماری بیله اویانمشدی . چلبی باغچه سینه درلو چیچکلر اکر ، کنج قیزلرک اورایه کله لرینه وسیله تشکیل ایلر ایتمش . حقیقهً حالاجایمیزده عاشقانه اطوار اولدینی کبی چیچکلره ، قیزلره ، کله بکلره چو جقجه سینه بر انجذاب واردر .

ولد چلبی اون ایکی یاشلرنده مدرسه یه کیرمش امثله دن باشلایه رق اعلالر ، اعرابلر ایچنده غرق اولمش ؛ چومزلیکدن باشلایه رق حجره صاحبکنه قادار چیقمش در . مدرسه ده ایکن دیکر طرفلردن ده تحفه وهی ، پند عطار کبی فارسی کتابلر او قور ، درگاه شریف کتبخانه سنده دوام ایدردی .

ولد چلبی بویله جه ملا جامی یه قدر مدرسه رسالیرینی برچوق کیمسه لردن ، کتبخانه لردن فارسی و تورکجه ادبیاتی تعلیم و تتبع ایتدکدن صوکره قونییه ده مکتوبی قلمنه کیردی . او زمان ولایت مکتوب بیجیسی ناظم بک ایدی (بو ذات صوک سالنیک والیسی اولان ناظم پاشادر) .

ناظم بک چلبی یه استاد ادب اولمش ، قونییه غزته سینه بر ادبیات ستونی آچهرق بونک اداره سنی چلبی یه تودیع ایلمش ، یعنی اوراده ده بر « ترجمانه مقبقت » چیقارمغه باشلامش در . چلبی بو ستونلری طولدرمق ایچون عربیدن ، فارسیدن ترجمه لر وجوده کتیرر ایدی .

بو آراق قونییه والیلکنه ممدوح پاشا (بالاخره داخلیه ناظری اولمشدر) کلش معلم ناجی نک ترجمان حقیقت قسم ادیبسنی اداره ایتدیکی زمان فائق ممدوح امضاسیله شعرلری نشر اولنان بو ذات اودورده استاد ادب دیه طانیلیردی .

بوده چلیمیزده کوردیکی ادبیات استعدادینی تمیه یه همت ایلمش ، حقیقه توجّه

کوستر مش ایدی. فقط چلبی حضرتلرینه قونیه محیطی آرتق طارکلمکه باشلامش ایدی. سنه کوره طولغون صاییلان طقوز یوز کسور معاشلی مأموریتلرندن استعفا ایله استانبوله کلمک، بورادن مصره کیدوب عربجه سنی ایلرینمک، صوکرده حج ایدوب مقامات مقدسه یی زیارت ایتک هوسنه قابلدی.

اوچ یوز بش سنه سی مارتند استانبوله کلدی، ایوبده بهاریه درکاهنه مسافر اولدی. بوراده مولوی شیخلرینک هپسی ایله کورشدیکی کبی مرحوم صاحب ملا، شاعر جلال پاشا کبی رجال و بر چوق علما و ادبایه ملاقی اولدی. ناظم و ممدوح پاشالردن کوردیکی التفات و عیطنده بولدینی بوشلقلرله کندیسنی بیوک بر علم مایه سنه مالک ظن ایدن ولد چلبی استانبولده کی معارف اربابی ایله کورشدیکنده ده خیلی نقصانی اولدیغنی آکلامقده کیچ قالمادی. بر طرفدن ایوبده بالچقلى خواجه مرحومک شاکرداندن قونیه قیو جوققداری رائف افندیدن بخاری شریف باشلادینی کبی معلم ناجی مرحوم ایله ده صیقجه صیقجه کوروشمکه باشلادی. دیرکن مدحت افندی و یارانيله ده هم بزم اولدی. ایشته او ائنده فقیرله معارفه سی باشلادی، کندیسنی تورکلمکه آشلاندی. بهاریه درکاهنده شیخ افندی ک انشته سی مرحوم یکیشهرلی عونى بکک براقدینی کتابخانه دن چوق استفاده لر ایتدیکی کبی بو ادیبک پرا کنده آنارینی ده جمع ایله محافظه نه اهتمام کوستردی. ینه بوراده جناب مولانا ک «اوصیکم بتقوی الله ...» دیه باشلایان وصیتنامه سنی ادیبانه، متصوفانه بر صورتله شرح ایده رک «ضمیر السکرم» آدینی ویردی.

ولد چلبینک «ضمیر السکرم» کبی هنوز نشر ایدلمک ائرلرندن دیکر بر مهمی ده «مولوی تاریخ» در. جناب پیرک ارتجالنه قدر یازییه بیلن بو ائرک چوقدن بری اهمال ایدلیدی معلوم واکالی کندیلرندن مرجودر. ینه هنوز طبع ایدیه مین بر اثری ده استماع موسیقینک جوازینه دائر عبدالغنی نابلسینک «ایضاح الدلالات فی سماع آلالات» نامنده کی اثرینک «لرا الرنا» ناميله توسیمه ترجمه سیدر. فقط ولد چلبینک تورکجه یه و تورکلمکه عا ئدا اولان ک مهم اثری، «عین الحیات» آدلی بیوک بر جلد تشکیل ایدن اثریدر. بونک موضوعی فضولینک «مصر» قصیده سنک

شرحندن عبارت ایسه ده مدخلی عثمانلی ادبیاتی تاریخنک خلاصه سنی، فضولینک مکمل ترجمه حالی، فضولینک آثار منتخبه سنی حاوی اولدینی کبی قصیده نک شرحدهده اوچ لسانه عائد دقایق اشتقاقیه وهر بیتک حاوی اولدینی صنایع بدیعیه و اوصافه دائر هراوچ لساندن برچوق منتخب نمونه لر وارددر. حضرت ولدک کندی ترجمه حاله دائر «نفس مبین» دیه باشلامش، یاری قالمش بر کتابی ده وارددر.

ولد چلبی بهاریه مولویخانه سنده اوچ ییل مسافرلکدن صوکره مولویخانه شیخی حسین افندینک دلائیل مطبوعات داخلیه قلمه چراغ ایدلدی، اوراده رتبه لر یوکسلدی، معاشلر آرتدی. فقط ۳۱۳ سنه سی رفیقہ سی مقبوله فرامک ارتحالی حضرتی سنه لرجه المناک ایدلدی. جدی اثرلر یازمقدن آلیقویدی، مرثیه لر، منظومه لر تنظیمیه وقت کچیرتدردی. ایشته چلبینک کرک مرحوم احمد مدحت افندی ایله کرکسه فقیرایله معارفه سی بوییلدن باشلار. عین الحیاتک مطالعه سندن حضرتک تورکجه و قوف واستعدادینی آکلادم؛ کندیسسی ایچون مدار فیض و ملت ایچون باعث خیر اولور امیدیه تورک لغتترینی طوبلامغه تشویق ایتدم. یازمه، باصمه، اسکی، یکی برچوق کتابلریمی کندوسنه ویردم. اوده بونلری تماماً اوقیوب لغتترینی و شاهدلرینی دفترلرینه قیدایتدی. کندیسسی ده تدارک ایتدیکی کتابلری کتبخانه ده کیلری ده بویله جه آله دی. حالا کتابلریمک چوغنده ولد چلبینک مور قورشون قلمی ایله اشارتلی کوزه چاربار. ایشته معارف عمومیه ناظرلی شگری بک افندینک همت و دلائلریله طبع ایدلمکره اولان «تورک ربی» بو قدر ییلاق برچالشمه نک محصولی و ثمره سیدر.

«مکتب» رساله سنده آمری نک شعرای عربدن ابوتمام ایله عشری نک موازنه سی ضمیمه کی اثرینی ترجمه و نشر ایله دیکی ائشاده ضیا پاشانک خراباتندن:

مبتدای رتبه عقل و سداد

مقتدای ضبطه فضل و رشاد

بیتنی مثال کتیریمک ساده دیلکنده بولندیغندن داخلیه مستشاری احمد رفیق پاشان شدتلی برپا پاره ییردکن صوکره عفو اولنمشدی. فقط «شروت فنونه» ی

سانسور ایدرکن کچیردیکی بادرده دهشتلی ایدی : او وقت مطبوعات داخله مدیری اولان مشهور حفظی بک کندی مأموریتنه اهمیت ویردرمک ایچون معارف نظارتجه تدقیق ایدلمکده بولنان رسائل موقوته نیک معاینه سنی ده عهده سنه آلمش و بونلرک قسم ادبیلرینی معاینه یه مرحوم فائق رشاد بکله سامع بک وولد چلبی بی مأمور ایتشدی. «ثروت فنونه» او زمان یکی ادبیاتچیلرک آثارینی نشر ایدیور و ریاست تحریریه سنده شاعر تریه توفیق فکرت بک بولتیوردی. ولد چلبی ایله توفیق فکرت بک آراسینده اوزاقدن برده قرابت بولندیقدن نشر اولنه جق اثرلری برلمکده دوزلتیلر ایدی. او آراق حسین جاهد بک فرانسه قانونلرینک صورت تشکله دائر بر مقاله یی «ثروت فنون» ده نشر ایدر. حریفک بری او مقاله یی حاوی اولان «ثروت فنونه» نسخه سنی یاقه لادینی کی صولوغی ییلدیز سراینده آله رق، باشی آجوب: «بو مملکتده اختلال غزته سنی چیقور، ثروت فنون اداره سنده طوبیلانان بر جمعیت خلقی علناً اختلاله دعوت ایدیور، حالا حکومتک خبری یوق!» دیه بانغیر بانغیر باغیره رق خلقی باشنه اوشورمش. بالطبع کیفیت پادشاهک قولاغنه کیتمش. «ده قاداتلرله بالاتفاق ثروت فنونک هر نسخه سنده درلو درلو رمز وابهاملرله خلقلک ذهنی افساد ایله قالمیه رق بو صوک نسخه ده خلقی علناً اختلاله تشویق ایدن اشخاص مضره نیک استطاقله حقلرنده مجازات لازمه نیک تطبیقی حقنده باش کتابدن عدلیه یه تذکره یازیلور. همان احمد احسان و حسین جاهد بکلرله ولد چلبی چال یاقه ایدیلرک استطاق دائره سنه کوندرلدی. فقط نتیجه استطاق اثری اولارق دکل، آنجق قریحه الهام صبیحه دن بو ذوات عفو اولندیلر...

دور حاضرده، مقام معلاى خلافت رونی بخش اولان شوکتلو پادشاهموزک اراده سنیه لریله ده خاندان مولانا افرادینک الک یوجه پایه سی اولان سجاده مولانایه اقعادایله چلبی حضرتلری لایق اولدقلری موقع شرفه واصل اولدیلر. چلبی حضرتلری تراکت و تراحت طبع ایله متمساز، عربی و فارسی یه بحق واقف، تورکجه ایچون ایسه جمله مزه فائق برذات محترمدر. اوج لسانک دقایق ادبیه سنه وقوفدن بشقه تصوف، حدیث و تفسیرده دخی صاحب اختصاصدرلر.

نجیب عامر

توركلارك فائده سنه چايشانلردن :

اوز تورك اوغللارن قارداشتم كاظم نامى بىك افندي
 ۱۲۹۳ هـ حرم

تورك عالمده محمد افندي

د تورك بوردى نىك همدى
 ۷۶ نجى صايسنه علاوه